

TYBA Education: Paper V

P4-RT-Exam.-Feb.-13-1-205

Con. 3795-13.

Communication Modes in Education

PL

(3 Hours)

[Total Marks : 100]

22/4/13.

StudentBounty.com

1. (a) Explain the concept and scope of Educational Technology. 8
OR
(a) How has educational technology served to enhance and enrich educational practices ?
(b) What is the meaning of Communication ? Explain the process of Communication. 8
OR
(b) Discuss the factors that promote effective Communication.
2. (a) What is meant by Transactional Analysis ? How does the knowledge of Transactional analysis help a teacher ? 8
OR
(a) Explain the ego-states and types of transactions in Transactional Analysis.
(b) Discuss in detail illustration as a technique of teaching. 8
OR
(b) "Use of Mass Media is essential in imparting education through distance mode." Discuss.
3. (a) Elaborate the psychological basis of using Instructional Materials. 8
OR
(a) Discuss the principles of selection and evaluation of instructional material.
(b) What is meant by Programmed Learning ? Explain the principles of Programmed Learning. 8
OR
(b) Explain the stages involved in organizing workshop for Teaching.
4. (a) What is Lecture-cum-Demonstration ? State its merits and demerits. 8
OR
(a) What is Brainstorming ? Explain the steps of Brainstorming.
(b) What is Computer Assisted Instruction ? How does the computer assist a teacher in making teaching-learning effective ? 8
OR
(b) Explain the purpose and benefits of Computer Managed Instruction.
5. Write short notes on any **four** :- 16
(a) Non-verbal Communication
(b) Importance of Textbooks
(c) Advantages of visual aids
(d) Importance of Dramatization
(e) Use of Internet in Education
(f) Characteristic of good questioning.
6. Write a report on any **one** of the following project work you carried out for this paper :- 20
(a) Preparation of Programmed Learning Material
(b) Preparation of three visual aids on topics in the syllabus
(c) Critical Analysis of three Radio or T.V. programmes on educational issue.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

१. (अ) शैक्षणिक तंत्रज्ञानाची संकल्पना आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

शैक्षणिक तंत्रज्ञान हे शैक्षणिक प्रथा उंचावण्यात आणि समृद्ध करण्यात कशाप्रकारे साहाय्यभूत ठरते ?

- (ब) संप्रेषणाचा अर्थ काय आहे ? संप्रेषणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

किंवा

प्रभावी संप्रेषण प्रवर्तित करणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.

२. (अ) व्यवहार विश्लेषण म्हणजे काय ? व्यवहार विश्लेषण ज्ञानाची शिक्षकाला कशाप्रकारे मदत होते ?

किंवा

व्यवहार विश्लेषणातील इगो स्टेट्स (ego-states) आणि ट्रॅन्झॅक्शन्सचे (transactions) प्रकार स्पष्ट करा.

- (ब) अध्यापनाचे तंत्र म्हणून दाखल्याची (Illustration) सविस्तर चर्चा करा.

किंवा

“दूर शिक्षणाद्वारे शिक्षणाचा प्रसार करण्यासाठी जनसंपर्क माध्यमांचा उपयोग आवश्यक आहे.” चर्चा करा.

३. (अ) अनुदेशन साहित्याच्या वापराचे मानसशास्त्रीय आधार विस्तारपूर्वक लिहा.

किंवा

अनुदेशन साहित्याच्या निवडीची तत्वे आणि मूल्यमापनाची चर्चा करा.

- (ब) क्रमान्वित अध्ययन म्हणजे काय ? क्रमान्वित अध्ययनाची तत्वे स्पष्ट करा.

किंवा

अध्यापनासाठी कार्यशाळा आयोजनात समाविष्ट असलेले टप्पे स्पष्ट करा.

४. (अ) व्याख्यान-दिग्दर्शन म्हणजे काय ? तिचे गुण आणि दोष लिहा.

किंवा

बुद्धिमंथन म्हणजे काय ? बुद्धिमंथनाच्या पायऱ्या स्पष्ट करा.

- (ब) संगणक सहाय्य अनुदेशन म्हणजे काय ? अध्ययन अध्यापन प्रभावी करण्यासाठी संगणक शिक्षकाला कशाप्रकारे सहाय्य करतो ?

किंवा

संगणक व्यवस्थापित शिक्षणाचे फायदे आणि हेतू स्पष्ट करा.

५. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर थोडक्यात टिपा लिहा :-

- (अ) अशाद्विक संप्रेषण,
- (ब) पाठ्यपुस्तकांचे महत्त्व,
- (क) दृक-साधनांचे महत्त्व,
- (ड) नाट्यीकरणाचे महत्त्व,
- (इ) शिक्षणात आंतरजालाचा उपयोग,
- (फ) चांगल्या प्रश्नांची वैशिष्ट्ये.

६. या विषयासाठी तुम्ही केलेल्या कोणत्याही एका प्रात्यक्षिक कार्याच्या विस्तृत अहवाल लिहा :-

- (अ) क्रमान्वित अध्ययन साहित्य तयार करणे.
- (ब) अभ्यासक्रमातील घटकांसाठी कोणतीही तीन दृक-साधने तयार करणे.
- (क) रेडिओ किंवा दूरदर्शनावरील कोणत्याही तीन शैक्षणिक समस्यांवरील कार्यक्रमांचे समीक्षात्मक विश्लेषण.

Regular Students] (2½ Hours)

IDOL Students] (3 Hours)

[Total Marks : 100]

- N.B. :** (1) **Regular Students** should attempt Question Nos. 1 to 5 only.
 (2) **IDOL Students** should attempt Question Nos. 1 to 6.
 (3) Question No. 6 is to be attempted by **IDOL Students only**.
 (4) Use of Simple Calculator is **permitted**.

1. (a) 'Evaluation depends on measurement but is not synonymous.' Explain. 7
OR
 'Evaluation is a continuous and comprehensive process.' Discuss.
- (b) 'Formative and Summative evaluations are complimentary of each other.' Comment. 8
OR
 Explain the interdependence of measurement, assessment and evaluation.
2. (a) Illustrate the relationship between aims and objectives. 7
OR
 Explain the objectives of affective domain with examples.
- (b) What is a check list ? How will you ascertain the objective use of checklist as a tool of evaluation ? 8
OR
 Discuss the characteristics of a good measuring instrument.
3. (a) 'Oral examination is an essential form of evaluation in spite of its limitations'. Justify. 7
OR
 Compare the Essay type test with the Objective type tests.
- (b) 'Examinations are necessary, but are not necessary an evil.' Comment. 8
OR
 'Open book examinations are popular in Higher education.' Comment.
4. (a) Differentiate between Norm-Referenced Tests and Criterion Referenced Tests. 7
OR
 Discuss the concept of Norm-Referenced Tests and its uses.
- (b) 'Internal assessment should be an integral part of the education system.' Discuss. 8
OR
 Distinguish between Internal and External examinations.

[TURN OVER

5. (a) Enlist the characteristics of Histogram. 5
 (b) Study the following distribution table and answer the questions given below :—

Class Interval	30 – 40	40 – 50	50 – 60	60 – 70	70 – 80
Frequency	15	10	25	30	20

- (i) What is the midpoint of the interval 60 – 70 ? 1
 (ii) What is the Upper limit of the interval 40 – 50 ? 1
 (iii) How many students have scored less than 60 ? 1
 (iv) How many students are there in all ? 1
 (c) Calculate the Mean, Median and Standard Deviation of the above distribution. 11
6. Write short notes on any **four** of the following :— 20
- Uses of taxonomies
 - Any four advantages of Matching Test Items
 - Uses of Rating Scales
 - Types of Learning Experiences
 - Functions of Educational Evaluation
 - Any **four** criteria for writing statement of specifications.
-

(मराठी रूपांतर)

नियमित विद्यार्थ्यांसाठी]

(२ तास ३० मिनिटे)

[एकूण गुण : ८०

दूर व मुक्त अध्ययन संस्थेच्या विद्यार्थ्यांसाठी]

(३ तास)

[एकूण गुण : १००

- सूचना : (१) नियमित विद्यार्थ्यांनी फक्त प्रश्न क्रमांक १ ते ५ सोडवावेत.
 (२) दूर व मुक्त अध्ययन संस्थेच्या विद्यार्थ्यांनी सर्व प्रश्न क्रमांक १ ते ६ सोडवावेत.
 (३) प्रश्न क्रमांक ६ हा फक्त दूर व मुक्त अध्ययन संस्थेच्या विद्यार्थ्यांनीच सोडवायचा आहे.
 (४) साध्या गणकयंत्राचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

१. (अ) 'मूल्यमापन हे मापनावर अवलंबून असते, परंतु ते समानार्थी नाहीत.' स्पष्ट करा. ७
 किंवा
 'मूल्यमापन ही सातत्यपूर्ण आणि सर्वकष प्रक्रिया आहे.' चर्चा करा.
- (ब) 'निर्माणात्मक आणि समापनात्मक मूल्यमापन हे परस्परपूरक आहेत.' टीप्पणी करा. ८
 किंवा
 मापन, मूल्यांकन आणि मूल्यमापनातील परस्परावलंबित्व स्पष्ट करा.
२. (अ) ध्येये आणि उद्दिष्टांतील परस्परसंबंध सोदाहरण लिहा. ७
 किंवा
 भावात्मक क्षेत्राची उद्दिष्टे उदाहरणांसह स्पष्ट करा.
- (ब) पडताळा सूची म्हणजे काय ? मूल्यमापनाचे एक साधन म्हणून पडताळा सूचीचा उपयोग वस्तुनिष्ठपणे ८
 कशाप्रकारे कराल ?
 किंवा
 चांगल्या मापन साधनांच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
३. (अ) "मौखिक परीक्षेला जरी मर्यादा असल्या तरी त्या मूल्यमापनाचा एक आवश्यक प्रकार आहे." समर्थन ७
 करा.
 किंवा
 निबंधवजा चाचणीची वस्तुनिष्ठ प्रकारच्या चाचणीशी तुलना करा.
- (ब) "परीक्षा या आवश्यक आहेत, त्या अनिष्ट नाहीत." टीप्पणी करा, ८
 किंवा
 "खुले पुस्तक परीक्षा ह्या उच्च शिक्षणामध्ये लोकप्रिय आहेत." टीप्पणी करा.

[TURN OVER

४. (अ) प्रमाण संदर्भीय कसोट्या (Norm-Referenced Tests) आणि निकषात्मक संदर्भीय कसोट्यांतील (Criterion Referenced Tests) फरक स्पष्ट करा.

किंवा

प्रमाण संदर्भीय कसोट्यांची (Norm-Referenced Tests) संकल्पना आणि उपयोगाची चर्चा करा.

- (ब) “अंतर्गत मूल्यांकन हा शिक्षणव्यवस्थेचा अपरिहार्य भाग असला पाहिजे.” चर्चा करा.

किंवा

अंतर्गत आणि बाह्य परीक्षेतील फरक स्पष्ट करा.

५. (अ) स्तंभालेखाची वैशिष्ट्ये लिहा.

- (ब) पुढील वितरण तक्त्याचे निरीक्षण करा व त्याखालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :-

वर्गांतर	३० - ४०	४० - ५०	५० - ६०	६० - ७०	७० - ८०
वारंवारिता	१५	१०	२५	३०	२०

- (१) ६० - ७० या वर्गांतराचा मध्यबिंदू काय आहे ?

- (२) ४० - ५० या वर्गांतराची उच्चतम मर्यादा काय आहे ?

- (३) ६० पेक्षा कमी गुण मिळवणारे किती विद्यार्थी आहेत ?

- (४) एकूण विद्यार्थी संख्या किती आहे ?

- (क) वरील वितरणाचे मध्यमान, मध्यांक आणि प्रमाण विचलन सांगा.

६. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर टिपा लिहा :-

- (अ) श्रेणीबद्ध वर्गीकरणाचे उपयोग,

- (ब) जोड्या जुळवा प्रश्नांचे कोणतेही चार फायदे,

- (क) पदनिश्चयन श्रेणीचे उपयोग,

- (ड) अध्ययन अनुभवांचे प्रकार,

- (इ) शैक्षणिक मूल्यमापनाची कार्ये,

- (फ) स्पष्टीकरणांची विधाने लिहिण्याचे कोणतेही चार निकष.

TYBA Education Paper VIII
Challenges in Indian Education
 (3 Hours)

[Total Marks]

StudentBounty.com

82 4
4/51

EDUCATION PAPER VIII (CHALLENGES IN EDUCATION)

- 1A. The Government of India's program of Universalization of Elementary Education has been facing several barriers. List these barriers. Describe any 2 of these barriers in detail
OR 8
 The Government has started several programs to achieve Universalization of Elementary Education. Describe any two of the following programs fully: i) Sarva Shiksha Abhiyan ii) Operation Blackboard iii) Shiksha Karmi Project
- B. Describe the problems faced in providing education to women
OR 8
 Explain the practical ways of providing effective education to Backward Communities
- 2 A 'Higher education still tends to elitist' Comment. Justify the importance of imparting education at higher levels in English
OR 8
 Explain the importance of imparting education at the primary level through Mother Tongue
- B. Explain fully any 4 causes for an increase in cases of Student Indiscipline in higher education in India
OR 8
 Suggest practical measures to tackle the growing menace of Student Indiscipline in Higher education in India
- 3 A 'Selective Admission policy might further widen the divide between the haves and the have-nots' Comment.
OR 8
 'Our higher education system is accused of producing large numbers of unemployable youth' Do we need to have a selective policy for admission at this level? Justify
- B 'Examinations are a necessary evil' – Comment, highlighting its defects
OR 8
 Suggest effective ways to improve written examinations
- 4 A What are Values? Should Values be taught in schools? Justify your answer
OR 8
 Explain the role of the teacher in imparting values to students
- B 'Imparting Environmental Education is a need of the hour'. Comment
OR 8
 What is the impact of Air Pollution on human life? Suggest ways of creating awareness of air pollution through education.
- 5 A Explain the concept of Unemployment. Describe any 3 causes of Unemployment.
OR 8
 Suggest effective methods to reduce unemployment among the masses in India
- B What is meant by Inclusive Education? Explain fully
OR 8
 Explain effective ways of mainstreaming children with special needs
- 6 Write an essay on the topic selected by you as practical work for this paper 20

(3 Hours)

[Total Marks

1. (a) How purposeful is comparative education in the context of rapid progress and increasing complexity of the modern world ?
OR
 Explain the scope of comparative education. 8
- (b) Explain any two factors that affect the educational system of a country. 8
OR
 Describe how geographical and economic factor influence education in a country. 8
2. (a) Explain the philosophy of education in UK. 8
OR
 Describe the aims and objectives of education in USA. 8
- (b) Write in detail the pattern of pre-primary education in USA. 8
OR
 Describe the various type of primary schools in UK. 8
3. (a) What are the functions and purposes of secondary education in USA ? 8
OR
 Describe the vocational and technical secondary schools in Indonesia. 8
- (b) Describe the problems faced by the Indonesia with regard to Higher Education. 8
OR
 What are the provisions given for further education in UK ? 8
4. (a) Explain the admission process of higher education in UK. 8
OR
 Describe the admission procedure and financial aid available for higher education in Indonesia. 8
- (b) Compare the employment opportunities for students in USA and Indonesia. 8
5. Write short notes on any **four** :— 16
 - (a) The significance of comparative education
 - (b) Types of curriculum in Indonesia primary schools
 - (c) Special Educational facilities in UK
 - (d) Latin grammar schools
 - (e) Problems of secondary education in UK
 - (f) Public schools in UK.
6. Write a detailed report of the practical work done by you for this paper. 20

8

- 1A) Explain briefly: i) Supercomputers
ii) Microcomputers
iii) Mainframe Computers
iv) Notebook Computers

OR

With the help of a block diagram, explain the main parts of a computer

- B) With respect to the keyboard of a computer, explain:

- i) Caps Lock Key
ii) Backspace Key
iii) Delete Key
iv) Escape Key

OR

What is meant by Software? Explain its types.

8

- 2 A) Describe briefly how 'windows' are:

- i) Started ii) Shutdown iii) Minimized iv) Maximized

OR

What are the features of Paintbrush? Explain its use

8

8

- B) Explain Computer Assisted Instruction.

OR

How can computers be used for evaluation and testing?

- 3 A) In MS Word, explain how to:

- i) create a new document and save it,
ii) close a document
iii) Close an existing file
iv) correct grammar and spelling errors

OR

Enlist the Menus in MS Word. Describe any three of them

8

8

- B) Write the steps for creating a Mail Merge

OR

Explain the functions of Thesaurus

8

- 4 A) Enumerate the functions of MS Excel

OR

In MS Excel, explain the different kinds of charts and how they can be created.

8

- B) What are the uses of Power Point?

OR

Explain the uses of Internet with suitable examples.

16

- 5 Write short notes on (any four) :

- a) Different types of Printers
b) Use of Calculator in 'Windows'
c) Page Set in MS Word
d) 'Insert' Menu in MS Word
e) Use of Tilting and Sorting in MS Excel

(3 Hours)

[Total Marks]

Q. 1A] Discuss the recommendations of Hunter's Commission.

OR

Explain fully the Macaulay's Minutes of 1835

B] Elaborate on any four major recommendations of the 1953 Mudaliar Commission.

OR

What were the recommendations of the National Policy of Education, regarding any two of the following?

- i) National System of Education
- ii) Early Childhood Care and Education
- iii) Media and Educational Technology

Q. 2A] Explain the curriculum of pre- primary education in India?

OR

Describe how evaluation of pre- primary students is done?

B] What are your observations about the problems of curriculum of primary education. What changes would you suggest to improve the curriculum of primary education?

OR

Explain the impediments in implementing compulsory primary education in India

Q. 3A] Explain Aims of Secondary Education as suggested by any two of the following:

- a. Mudaliar Commission
- b. Kothari Commission
- c. Ishwarbhai Commission

OR

What are the current trends and problems in technical education in India?

B] Does India need a common 10+2+3 pattern of education? Evaluate its merits and demerits.

OR

Explain in detail the role of the NCERT in providing higher secondary vocationalisation programmes in formal schools.

Q. 4A] 'A rapidly growing country like India, needs formal, informal and non-formal education to achieve its national goals' Comment.

OR

Explain why Adult Education is significant and must be encouraged in India.

B] Explain fully the concept of Distance Education, emphasizing its need and importance.

OR

"IGNOU has done pioneering work in making education accessible and reachable to the masses". Discuss.

Q. 5 Write short notes on any 4 of the following:

- a) Effects of Wood's Despatch on Indian education.
- b) Types of pre-primary schools
- c) Goals of 'Sarva Shiksha Abhiyaan'.
- d) Operation Blackboard
- e) Navodaya Jawahar Vidyalayas
- f) Contribution of YCMOU to distance education.

Q. 6 Write a detailed report of the project-work done by you for this paper :

- (i) Interviews of five School Drop-Outs

OR

- (ii) Visit to a Non-Formal Education Centre.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

१. (अ) हंटर आयोगाच्या शिफारशीची चर्चा करा.

किंवा

मेकॉलेची मिनिट्स (१८३५) पूर्णतः स्पष्ट करा.

(ब) १९५३ च्या मुदलियार आयोगाने दिलेल्या कोणत्याही चार महत्वाच्या शिफारशी नमूद करा.

किंवा

राष्ट्रीय शैक्षणिक आयोगाने खालील संदर्भात कोणत्या शिफारशी सांगितल्या आहेत ?

(१) राष्ट्रीय शिक्षण पध्दती

(२) बालपूर्व निगा आणि शिक्षण

(३) संपर्क माध्यमे आणि शैक्षणिक तंत्रज्ञान.

२. (अ) भारतातील पूर्व-प्राथमिक अभ्यासक्रम स्पष्ट करा.

किंवा

पूर्व प्राथमिक विद्यार्थ्यांचे मूल्यमापन कशाप्रकारे करण्यात येते त्याचे वर्णन करा.

(ब) प्राथमिक शिक्षणाच्या अभ्यासक्रमातील समस्यांबाबत तुमचे काय निरीक्षण आहे ? प्राथमिक शिक्षणाचा अभ्यासक्रम सुधारण्यासाठी तुम्ही कोणते बदल सुचवाल ?

किंवा

सक्तीच्या प्राथमिक शिक्षणाच्या अंमलबजावणीत भारतात येणारे अवरोध स्पष्ट करा.

३. (अ) खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंनी सुचविल्याप्रमाणे माध्यमिक शिक्षणाची ध्येये स्पष्ट करा.

(१) मुदलियार आयोग (२) कोठारी आयोग (३) ईश्वरभाई आयोग.

किंवा

भारतातील तांत्रिक शिक्षणातील सद्यकालीन प्रवाह आणि समस्या कोणत्या आहेत ?

(ब) भारताला १०+२+३ अशा सामायिक शिक्षण रचनेची आवश्यकता आहे का ? तिच्या गुण आणि दोषांचे परीक्षण करा.

किंवा

औपचारिक शाळांमधून उच्च माध्यमिक तंत्रशिक्षण कार्यक्रम उपलब्ध करून देण्यातील एन्.सी.ई.आर.टी. च्या भूमिकेचे सविस्तर वर्णन करा.

४. (अ) "भारतासारख्या जलद गतीने वृद्धि होणाऱ्या देशाला राष्ट्रीय ध्येये साध्य करण्यासाठी औपचारिक, अनौपचारिक आणि न-औपचारिक शिक्षणाची आवश्यकता आहे." टिप्पणी करा.

किंवा

प्रौढ शिक्षणाचे महत्त्व स्पष्ट करून, भारतात प्रौढ शिक्षणाला प्रोत्साहन का दिले पाहिजे ते स्पष्ट करा.

(ब) दूरस्थ शिक्षणाची संकल्पना तिची आवश्यकता आणि महत्त्वावर भर देऊन पूर्णतः स्पष्ट करा.

किंवा

"जनसामान्यांसाठी शिक्षण हे प्राप्य आणि सहजसाध्य बनविण्यात इग्नूने अग्रेसरित कार्य केले आहे." चर्चा करा.

५. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर थोडक्यात टिपा लिहा.

(अ) भारतीय शिक्षणावर वूड्सच्या खलित्याचा परिणाम

(ब) पूर्व-प्राथमिक शाळांचे प्रकार

(क) सर्व शिक्षा अभियानाची ध्येये

(ड) खडू - फळा मोहीम

(इ) नवोदय जवाहर विद्यालये

(फ) दूर शिक्षणात यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाचे योगदान.

६. या विषयासाठी तुम्ही केलेल्या प्रकल्पाचा सविस्तर अहवाल लिहा.

(अ) शाळेतून गळालेल्या पाच जणांच्या मुलाखती

किंवा

(ब) न-औपचारिक शिक्षण केंद्राला भेट.